

राज्यातील अल्पसंख्याक लोकसमुहातील महिला व युवकांना रोजगार व स्वयंरोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देण्याकरिता कौशल्य विकासाचे प्रशिक्षण देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
अल्पसंख्याक विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: अविवि २०१९ / प्र.क्र.१११ / का.९

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक: १९ मार्च, २०२५.

वाचा:-

- १) अल्पसंख्याक विकास विभाग, शासन निर्णय क्र. अविवि २०१९/ प्र.क्र.१११/ का.९, दिनांक २६ ऑगस्ट, २०१९.
- २) कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, शासन निर्णय क्र.कौविउ २०१८ / प्र.क्र.१२४ / अभियान-१, दिनांक २० ऑगस्ट, २०१९.
- ३) अल्पसंख्याक विकास विभाग, शासन निर्णय क्र.अविवि २०१९ / प्र.क्र.१११/ का.९, दिनांक १० डिसेंबर, २०२०.
- ४) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी, मुंबई (MSSDS) यांचे पत्र क्र. MSSDS / २०२४-२५/ MDD / १९७, दिनांक २८.०२.२०२५.

प्रस्तावना:-

राज्यातील अल्पसंख्याक समुदायातील (मुस्लिम, ख्रिश्चन, बौद्ध, शिख, पारशी, जैन व ज्यू) होतकरु महिला व युवकांना रोजगार व स्वयंरोजगाराच्या संधी उपलब्ध व्हाव्यात याकरिता, संदर्भ क्र.१, दिनांक २६ ऑगस्ट, २०१९ अन्वये, अल्पसंख्याक समुदायातील १५ ते ४५ वयोगटातील महिला व युवकांकरिता कौशल्य विषयक प्रशिक्षण कार्यक्रम सुरु करण्यात आला आहे. कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभागाच्या संदर्भ क्र.२, दि.२० ऑगस्ट, २०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये राज्यशासनाच्या विविध विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या कौशल्य व उद्योजकता विकास तसेच क्षमतावृद्धी करण्यासंदर्भातील योजनांचे सुसुत्रीकरण करण्याचा कार्यक्रम निश्चित करण्यात आलेला आहे. त्यानुषंगाने, अल्पसंख्याक समुदायातील महिला व युवकांना कौशल्य विकासाचे प्रशिक्षण देण्याच्या कार्यक्रमांमध्ये सुधारणा करून सदर कार्यक्रम संदर्भ क्र.३ अन्वये कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभागांतर्गत असलेल्या महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीमार्फत राबविण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे.

आता, अल्पसंख्याक समुदायातील १५ ते ४५ वयोगटातील महिला व युवकांकरिता कौशल्य विकास कार्यक्रम प्रभावीपणे राबविण्याच्या अनुषंगाने, संदर्भ क्र.२ येथील कौशल्य विकास व उद्योजकता विभागाच्या दिनांक २० ऑगस्ट, २०१९ रोजीच्या शासन निर्णयातील मार्गदर्शक तरतुदीस अनुसरून सदर कौशल्य विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम अल्पसंख्याक विकास विभागामार्फत (खुद्द) राबविण्यास शासन मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

अल्पसंख्याक विकास विभागामार्फत राज्यातील अल्पसंख्याक समुहातील १५ ते ४५ वयोगटातील होतकरु महिला व युवकांना कौशल्य विकासाचे प्रशिक्षण देण्याची योजना शासन निर्णय दिनांक १० डिसेंबर, २०२० अन्वये महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीमार्फत (MSSDS) मार्फत राबविण्यात येत होती. आता, त्याऐवजी सदर योजना अल्पसंख्याक विकास विभाग (खुद्द) मार्फत राबविण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर कौशल्य विकास प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे व्यवस्थापन महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीच्या (MSSDS) एकात्मिक वेब पोर्टलद्वारे करणे बंधनकारक राहिल. तसेच प्रशिक्षण शुल्काच्या ०.५ टक्के रक्कम वेब पोर्टल शुल्क म्हणून महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी (MSSDS), मुंबई यांना अदा करण्यात येईल.

३. अल्पसंख्याक विकास विभागाची भूमिका-

- १) प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यासाठी संस्थेची निवड करणे
- २) उपक्रमांतर्गत नियंत्रण, नियोजन, अंमलबजावणी आणि देखरेख इ. करणे
- ३) कौशल्य विकास प्रशिक्षणाचे क्षेत्र (Sector) व अभ्यासक्रम (Job Role) ची निवड करणे
- ४) सदर कौशल्य विकास प्रशिक्षणासाठी सेक्टर व जाँब रोल नुसार उद्दिष्टे/ लक्षांक निश्चित करणे.
- ५) सदर कार्यक्रमाचा प्रचार, प्रसार व प्रसिद्धी विविध माध्यमातून करणे.
- ६) संबंधित प्रशिक्षण संस्थांना प्रशिक्षण कालावधीत अचानक भेटी देवून प्रशिक्षण कार्यक्रमाची तपासणी करणे तसेच संबंधीत अहवालाची संयुक्त पडताळणी करणे.

४. महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी (MSSDS) ची भूमिका-

- १) कौशल्य विकास प्रशिक्षणाचे संपूर्ण कामकाज महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीच्या वेबपोर्टल द्वारे करणे.
- २) अल्पसंख्याक विकास विभागाच्या आवश्यकतेनुसार वेब पोर्टलमध्ये बदल करणे.
- ३) प्रशासकीय लॉगिन (Login Credentials) तयार करणे.
- ४) सदर कौशल्य विकास प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीच्या वेब पोर्टलवर अल्पसंख्याक विकास विभागाचे स्वतंत्र पेज उघडण्यात येईल.

५. प्रशिक्षण संस्थांची पात्रता व निवड-

- १) सदर कौशल्य विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्याकरिता महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीकडे नोंदणीकृत असलेल्या संस्था पात्र ठरतील.
- २) प्रशिक्षण संस्थांची निवड अल्पसंख्याक विकास विभागामार्फत करण्यात येईल.
- ३) प्रशिक्षण संस्थांची निवड करतांना प्रशिक्षण क्षेत्रातील पूर्व अनुभव, उलाढाल विस्तार व अनुषंगीक बाबी इ. निर्धारित करण्याचा अधिकार अल्पसंख्याक विकास विभागास राहिल.
- ४) प्रशिक्षण संस्थेने NSFQ (National Skill Qualification Framework) शी सुसंगत आणि महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीच्या एकात्मिक वेबपोर्टलवरील उपलब्ध असलेले कौशल्य विषयक अभ्यासक्रमांचे प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे.
- ५) प्रशिक्षण संस्थांकडे प्रशिक्षित प्रशिक्षक वर्ग तसेच प्रशिक्षणाकरिता आवश्यक साहित्य उपलब्ध असणे आवश्यक आहे.
- ६) मागील तीन वर्षात प्रशिक्षणानंतर प्रशिक्षणार्थी उमेदवारांना रोजगार / स्वयंरोजगार उपलब्ध करून दिलेल्या प्रशिक्षण संस्थेस प्राधान्य देण्यात येईल.

६. योजनेचे लाभार्थी-

१. सदर योजनेतर्गत राज्यातील अल्पसंख्याक लोकसमुहातील (मुस्लिम, ख्रिश्चन, शिख, बौद्ध, पारशी, जैन व ज्यू) होतकरू १५ ते ४५ वयोगटातील महिला व युवकांना कौशल्य विकास प्रशिक्षण देऊन रोजगार व स्वयंरोजगाराची संधी उपलब्ध केली जाईल.
२. उमेदवाराने अभ्यासक्रमानुसार शैक्षणिक अर्हता/ पात्रता धारण केलेली असणे आवश्यक आहे.
३. उमेदवार हा महाराष्ट्र राज्यातील रहिवासी असावा.
४. उमेदवार निवड प्रक्रियेत दारिद्र्य रेषेखालील उमेदवारांना प्राथम्य देण्यात येईल.
५. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रम संपूर्ण राज्यासाठी लागू राहिल.
६. सदर योजनेतर्गत अर्थसंकल्पित तरतुदीनुसार प्रशिक्षणार्थी संख्या निश्चित करण्यात येईल.
७. सदर प्रशिक्षण अनिवासी स्वरूपाचे असेल.
८. एकूण प्रशिक्षणार्थीपैकी ५० टक्के जागा महिलांसाठी राखीव असतील. जर प्रशिक्षणासाठी विहित केलेल्या मानकांनुसार पूर्तता करणाऱ्या इच्छुक महिला उपलब्ध न झाल्यास सदर महिलांसाठी राखीव जागा युवकांसाठी उपलब्ध करून देण्यात येईल.
९. मागील ३ वर्षात शासनाच्या इतर विविध योजनांमधून कौशल्य विकासाचे प्रशिक्षण घेतलेल्या उमेदवारांना पुन्हा कौशल्य विकास प्रशिक्षण देण्यात येणार नाही. सदर योजनेतर्गत लाभार्थ्याला एकदाच व एकावेळी एकाच कौशल्य विकास प्रशिक्षणाचा लाभ घेता येऊ शकेल.
१०. एका जिल्ह्याकरिता उमेदवारांची संख्या निश्चित करण्याचे अधिकार अल्पसंख्याक विकास विभागाकडे राहतील.

७. अभ्यासक्रम-

१. सदर कौशल्य विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यासाठी रोजगार/ स्वयंरोजगारक्षम प्रशिक्षण अभ्यासक्रमाची निवड करण्यात येईल.
२. सदर अभ्यासक्रम NSQF शी सुसंगत असणे आवश्यक आहे.
३. अभ्यासक्रमाची निवड करतांना जिल्ह्याच्या स्थानिक विशेष गरजांनुसार तसेच उपलब्ध रोजगार/ स्वयंरोजगाराच्या संधीच्या अनुषंगाने असावे.
४. महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीच्या एकात्मिक वेब पोर्टलवरील उपलब्ध असलेले अभ्यासक्रम असावे.
५. जिल्हानिहाय रोजागाराच्या संधीची उपलब्धता लक्षात घेऊन कौशल्य विषयक प्रशिक्षण अभ्यासक्रमाची निवड करण्यात येईल.

८. देयक अदा करण्याच्या अटी-

संबंधीत प्रशिक्षण संस्थेस खाली नमूद केल्याप्रमाणे देयके अदा करण्याची कार्यवाही करण्यात येईल.

अ.क्र.	देयकाचा टप्पा	शेकडा प्रमाण	निकष
१.	पहिला टप्पा	३०%	प्रशिक्षण सुरु झाल्यानंतर ७ दिवसाचे आत. (प्रशिक्षणाच्या पहिल्या आठवड्यातील महत्तम उपस्थितीच्या आधारावर).
२.	दुसरा टप्पा	३०%	प्रशिक्षण ५०% पूर्ण झाल्यावर.
३.	तिसरा टप्पा	४०%	मुल्यांकन व प्रमाणिकरण (Assessment & Certification) पूर्णतेनंतर उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांच्या प्रमाणात .

९. सदर योजनेतर्गत अल्पसंख्याक महिला व युवकांना कौशल्य विकास प्रशिक्षण दिल्यानंतर त्यांना रोजगार/ स्वयंरोजगार मिळविण्याकरिता सहाय्य करणे, तसेच सदर लाभार्थ्यांना रोजगार/ स्वयंरोजगार प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून पुढील ६ महिन्यापर्यंत याबाबत पाठपुरावा करण्याची जबाबदारी संबंधीत प्रशिक्षण संस्थेची राहिल.

१०. प्रशिक्षण सुरु केल्यानंतर अल्पसंख्याक विकास विभागातील अधिकारी तसेच नियुक्त अधिकारी प्रशिक्षण संस्थेच्या तपासणीसाठी अचानक प्रशिक्षणाच्या ठिकाणी आल्यानंतर त्यांना प्रशिक्षणाबाबतची सर्व माहिती उपलब्ध करून देणे संबंधीत प्रशिक्षण संस्थेस बंधनकारक राहिल.

११. मुल्यमापन व प्रमाणन-

उमेदवारांचे प्रशिक्षण पूर्ण झाल्यानंतर त्यांचे मुल्यमापन (Assessment) व प्रमाणिकरण (Certification) महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय प्रशिक्षण परिषद (MSCVT) यांच्याकडून करण्यात येईल.

१२. निवड केलेल्या प्रशिक्षण संस्थेकडून प्रशिक्षणार्थींना नियमानुसार प्रशिक्षण दिले गेले नाही किंवा तशा तक्रारी प्राप्त झाल्यास व सदर तक्रारीमध्ये तथ्य आढळल्यास सदर संस्थेला देण्यात आलेले प्रशिक्षणाचे काम रद्द करण्यात येईल. याबाबतचा अंतिम निर्णय शासनाचा राहील.

१३. प्रशिक्षणाच्या अंमलबजावणीमध्ये/ स्वरूपामध्ये (कार्यपद्धती, उमेदवारांची संख्या, प्रशिक्षण शुल्क इ.) कोणतीही पूर्वसूचना न देता बदल किंवा सुधारणा करण्याचा अधिकार शासनास राहील.

१४. सदर योजनेचा खर्च लेखाशिर्ष मागणी क्र.झेडई- १, २२३५, सामाजिक सुरक्षा व कल्याण- ०२, समाज कल्याण, २०- इतर कार्यक्रम (०१) अल्पसंख्याक सहाय्य, (०१)(०९) अल्पकालावधीच्या व्यवसायाआधारित पाठ्यक्रमाकरिता सहाय्यक अनुदान, (कार्यक्रम), (२२३५ ए १५१), ३१-सहाय्यक अनुदान (वेतनेत्तर) या लेखाशिर्षाखाली वेळोवेळी उपलब्ध होणाऱ्या तरतूदीमधून भागविण्यात येईल.

१५. शासन निर्णय, अल्पसंख्याक विकास विभाग क्र.अविवि २०१९ / प्र.क्र.१११/ का.९, दिनांक १० डिसेंबर, २०२० रद्द करण्यात येत आहे.

१६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०३१९१३१४१५३२१४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार नावाने,

(मि. प. शेणॉय)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत-

१. मा.राज्यपालांचे सचिव,
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
३. मा.उप मुख्यमंत्री (नगरविकास, गृह निर्माण, सार्वजनिक बांधकाम (सा.उ.) यांचे सचिव,
४. मा.उप मुख्यमंत्री (वित्त, नियोजन, राज्य उत्पादन शुल्क) यांचे सचिव,
५. सर्व मा.मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
६. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
७. अपर मुख्य सचिव, कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

८. अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग,
९. महालेखापाल-१/२ (लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई /नागपूर,
- १०.संचालक, लेखा व कोषागरे, मुंबई,
- ११.अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- १२.आयुक्त, कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता संचालनालय, कोकण भवन, नवी मुंबई.
- १३.मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी, मुंबई,
- १४.निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई
- १५.जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व)
- १६.निवडनस्ती कार्यासन-९